

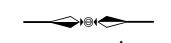
מסורת הש"ס

(א) וְלָקַחְנוּ עִבְרָא, (ב) חֲנִינָה בִּ: [מוס'] תרומות (פ"א), (ג) יצמות לא; (ד) [מסופתה] רפ"ה], (ה) יצמות קיב; (ו) דברים ח, והש"ס מבד שש ט"ס וז"ל על פי שני עדות; (ז) ש' שחממו וקיימוהו דהוא וכו', דבס תמר, (ח) יצמות קד; (ט) [נסוטה לבג], י' ד"ה ור"ה, (י) בדפ"ר דלס,

תורה אור השלם

- ואני בחרש לא אשמע וכלאלם לא יפתח פיו: תהלים לח די
- וְנָפֶשׁ בִּי תִחַטָּא וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִי וְהוּא עַד או רָבָה או יָדַע אֵם לוא יגיד וְנָשָׂא עֲנֻנוֹ: וירקא ה א

גילוי הש"ס

תוס' ד"ה א"ר זורא ר' דהיינו חרש. קשה לי דל"כ למאי נריך לעולם דאית ויכל להגיד הא נלא הכי לאו בר עונשין הוא ועל כל מיינ כיימות אית מיינ והא כשותה לכל דבר:

לעזי רש"י

צירש"ש [ציריש"ש]. דוברגנים. נישפלי"ה [נישפלי"ש]. שסקים.

מוסף רש"י

מדבר ואינו שומע. מחלוקה היה פיקח עד שלמד לדבר אחר כך נתחשב ונחשב (א). מפייהם לא אמי מפי כתבם. דרמנא אחר על פי שני עדות ולא שיעור על פי כתבם (יבמות א). כשם שכונסה ברמזיה כך מוציאה ברמזיה. קדושין ב. קדושין, נרמזה כנס שומע כללנא עד שמרמזה לו, ונרמזה אלא לרע נלאנא ויאל (שם ק"ב).

מוסף תוספות

- שאני שומע מה שאומרים לו. מוס' הלש"י.
- אין להאמין בהרבהם אם הוא משיב חן או לאו, דאני מוכרחין למה שכתבונו ב"ה אלא כמחשבת בעלמא הוא. מוס' הלש"י. ג. ופרקינן דשאני אלא דכפקח לכל דבריו הוא ומש"ה סני ליה בהרבה אבל חרש שאני מדבר ואינו שומע אי לאו רב כהנא הו"א דאפילו במגיד מתוך הכתב אין נותנין. יצני קשקש. ד. דרפשיטא הדרהנא לא חשיבא כדברור לענין עדות. מוס' הלש"י. ו. לשוניו כפקח. מוס' הלש"י. ו. ואינו מדבר דהו"ל כשותה. נשפ"ל. ז. אלא לרב דאמר חרש שאני יכול לדבר אם יכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו דאלמא כתיבה היא לא הגדה מעליהא ומוציאה אף מידי ספק חרש שאני שומע ואינו מדבר א"כ ברייתא דקתי פוט לאלא אמאי וכו' אלא ש"מ דכשותה חשיבין ליה וכתיבתו ידו אינו מוציאהו מידי ספק שותהו. נשפ"ל. ח. ואי לא פטירה לא הוה ממעטינן ליה מפייהם כדתיב לא יגיד דכתב ידו מני הגדה פקח אצ"י דלא מקריא אמירה כדכתיב (קהלת י, כ) ובעל כנפים יגיד דבר. נשפ"ל. ט. ומפייהם לאו דוקא. מוס' הלש"י. י. מנוח"כ דאם לא יגיד דלא חייב כתיבה אלא כמדבר. מוס' הלש"י. יא. למה נקט כבור. מוס' הלש"י. יב. כשפוטוס. מוס' הלש"י.

צפירי. שאינם מזוים בלמותה שעה כגון נרש"ס צימות הגשמים וצימות החמה וישפלי"ה: **חרש**. שהיה פיקח כשנסנה וקדושו קדושין גמורין ותנן ציבמות (דף ק"ב): נתחשב הוא או נשתטה לא יוציא עולמית לפי שאין כח בגירושיו חרשות להפיקע קדושי חכמה וקאלמר רב דלס יכול לדבר מתוך הכתב

יודיע לכתוב על הקלף כתבו ותנו גט לאשתי אתם פלוני ופלוני ומסר להם פיקח גמור הוא וכותבין ונותנין: **אלס קאמרה שאני אלס**.

דכיון דשומע הוא הרי הוא כפיקח לכל דבריו אבל חרש שאינו שומע ואינו מדבר אי לאו דיכול לדבר מתוך הכתב נרמזה לא מפיין ואי לאו דלשמעין רב לא הוה ידענא: **חרש המדבר ואינו שומע** זהו **חרש**. ולא זהו חרש שדברו צו חכמים ככל מקום והשווהו לשוטה דהוה כפיקח לכל דבריו כדקמני דהיא אבל חרש דרב כהנא (אינו) לא שומע ולא מדבר: **אישפיקול מילוניא**. נוטריקון דלאל: **אי קשא לי**. צנא דרב כהנא: **פרט נאלס**. שאינו חייב קרבן שצוה על שצוה העדות אס השציעו והרכין צראשו שאינו יודע: **הרי יכול להגיד מתוך הכתב** ואס איתא לדרב כהנא ליחייב:

מפיהם. על פי שנים עדים: **ולא מפי כתבם**. יעדו צנ"ד ללא דמי לשטר * שחתמוהו ציומו דההוא אורחיה להכי: **כשם שזודקים**. אנשחמק והרכין צראשו קאי: **למשאות ומפוט**. למכור צנכסין: **לעדיות ולירושות**. כולו מפרש ואולי: **קפני מיהא לעדות**. שיעיד עדותו מפי הכתב והאמרת מפיהם זה נאלס: **צעדוס אס**. להשיאה: **דאקינו צנ**. צנז אחר קרוב ושפחה: **ופרכין קפני ירושות**. וקא סלקא דעתך להעיד על ירושה שהוריש אדם מעלמא: **אמר רבי אבנא**. מאי ירושות צנו ידייה אס רבא להשוות את הצכור כאחד מצניו ולהכי נקט ירושת צנו הצכור דאס לא לשנות על משפט הירושא על תורה הוא צל למה לנו לדבריו הירושא מחליה תפול: **מאי לאו דעלמא**. דהיינו עדות: **לא נלנו אחר רמיוסו**. לחסצו כפיקח: **אצל לא לגישין**. היכא דקידושי היו קידושין גמורין ומיוצמא דרב כהנא: **צמה דצנים אמורים**. דלא הלכו צו צגיטין: **צמר מעיקרו**. שאין לו כח די שרש שלא היתה לו דעת כלולה מימיו. ולקמיה פריך וכיון דחרש

מעיקרו הוא הרי כנס צרמיה ולא היו קידושין גמורין ומוקי לה ציצס: **אצל פיקח**. שלמד לכתוב מדעת כלולה: **הוא כותב**. גט ואחרים חותמין והיינו כרב כהנא: **כשם שנוס צרמיוס נו'**. משנה היא ציבמות דחרש ששא אשה אס רבא יוציא: **ציבמוס**. שקידושה גמורין חיקמה גמורה והוא אין יכול לחלוץ לפי שאינו צועמד ואמר לא חפצתי לקחמה (דברים כה) וכונס ואינו מוציא בעולם ודבר ידייה לא מפקע זיקה דלוריימא: **אשמו נמי**. יגזיר אטו יצמותו שקידושה גמורין: **יצמוס ציבמוס**. אשם אחיו פיקח צלשת אחיו חרש: **ומי גזרינן**. אחיו חרש אטו פיקח: **שני**

דסלקא דעמיה דפרושי קא מפרש למשאות ומתנות וירושות היינו עדות אי נמי הו מינז למימר ולטעמין היינו עדות: **ירושות בנו הבבור**. פרש"י שהשוו צכור לפשוט ואין נראה לר"י * אס כן^א הוה ליה למימר^ב שריצה לוא ומיעט לוא אלא אומר רצינו ילחמ דהיינו שאומר על גן צינ צניס שהו צכור וקא משמע לן דנלמא לך על ידי הרכנה: **תנא'** היא דתניא **אמר רשב"ב** ב'. לא צני לשנוי דרב מיירי צפיקח מעיקרו וצרימא צחרש מעיקרו כמו שמחלק רשב"ג משוס דקיס לן דרשב"ג פליג על קן צרימא דלחמר רבי יוחנן צסמון:

קמ"ל רב דסומכין על כתיבתו שהכתיבה אינה נעשית אלא בדעת ובכוונה: אי"ר זורא אי ק' לי דתניא אם לא יגיד פרט לאלם שאינו יכול להגיד. ואמאי הוא יכול להגיד מתוך הכתב. פי' ממנתי' דנשתחק לא ק' ליה מפני שהוא פקח ומחמת חליו נשתחק ואלם דממעט מלא יגיד י"ל דהוא חרש גמור שאינו בר דעת מ"ה ממעט ליה אלא דרב ק' דאמר סומכין על כתיבתו להפיקע קדושי פקחות שנעשו מדעת וא"כ אמאי ממעט ליה מאם לא יגיד הרי יכול להגיד מתוך הכתב ואצ"פ שאין לסמוך על רמזו על כתיבתו יש לסמוך: אי"ל אביי עדות קאמרת שאני עדות דרחמנא אמר מפייהם ולא מפי כתבם. פי' האי אלם דקא ממעט מלא יגיד בחרש מיירי ומשום שאין בו דעת [אלא] באלם שהוא שומע ואינו מדבר שהוא כפקח לכל דבריו וטעמא דמלתא משום דלגבי עדות בעי' מפייהם ולא מפי כתבם אבל לענין ליתן גט לאשתו לא מיבעיא שהוא פקח אלא אפילו חרש גמור ע"י כתיבתו כותבין ונותנין גט לאשתו להפיקע קדושי פקחותו שכתיבתו מדעת היא נעשית בדקאמר רב ואי ק' אלם שהוא פקח אמאי אינו יכול להעיד מפי הכתב ומ"ש מכל שדיר דעלמא שוה כשרים בירי ממונות ואמרי בהו עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד וגם הוא מקרא מלא שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום. תשובה כל שיכול להגיד על פה כשר בכתיבה ועשו חיתומה כמו שנחקרה בב"ד עדותו וכל שאינו יכול להגיד על פה אינו כשר בכתיבה ומשום הכי אלם פסול בכתיבה דליתיה על פה ומיזו אינו יכול העד כשיבא לב"ד לכתוב עדותו ולהגיד על ידי כתב אלא בפי' דבעי' מפייהם ולא מפי כתבם. ולא דמיא לחתימת השטר דהתם כיון דמסר החתימה לההוא דמסחיר נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד אבל אי בעי איהו לאסאדורי בב"ד דינא לא מצי לאסאדורי בכתב דאכתי לא מסר שותותיה לההוא דמסחיר ליה הלכך צריך להעיד על פה שלא נתקנה החתימה אלא למסור למי שהוא מעיד לו ופניו תיקון העולם שמא ימותו העדים או ילכו למדינת הים אבל לא למסורה לב"ד כיון דאיהו קאי קמיהו ואלם אין חיתומה מועלת אפילו למוסרה למי שמעיד לו אחרי שהוא בר הגדה משום הכי פסור מביעות העדות שאינו בר עדות לא כהו ולא בחתימה: מיתבי כסם שבדקין אותו לגישין כך בודקין אותו למתנות ולמשאות ולירושות ולעדיות קתני מיתה לעדות מאי לאו לעדות דעלמא. פי' אלמא שבדקין מי שנשתחק ומקבלין עדותו בהרבת ראשו וכ"ש בכתיבתו והכי אמרת דאמר ר' יוסף בר חמא אמר בר ששה בעדות אשה דקילוי בה רבנן להכשירי עד אי אפילו עד אי חרש והכשירו נמי להעיד כבתיבה ובבדיקה ואפי' אית כהו בשאר עדות לא [והא] ירושות קתני מיתה למאי לא ידמי ירושת בנו הבכור דנסיב ודמיא קתני מיתה למאי לא ידמי מזה קתני מיתה למשאות ומתנות מאי לאו משאות דעלמא לא משאות ומתנות ידידיה. מיתבי חרש לא הלכו אחר רמיוותיו ואחר קפיצותיו ואחר כתב ידו אלא במטלטלין אבל לא בבטיין. פי' בפקח ובכסוף נתחשב מיירי שחיו קדושו

מי שאחזו פרק שביעי גיטין

עא.

אלא בפירי. אין לפרש ששולין לו אס רוצה פירי של ימות הגשמים צימות החמה או איפכא ואומר הן כי זה אפשר למנוא צכנוסים צבצס או צענין אחר אלא ששולין לו אס רוצה שילקטו לו מן האילן: **אמר** רב יוסף מאי קמ"ל תנינא נשתתק ב'. תימה לר"י אדרבה דמיקשי

ליה ממנתי' כיון דליתו מחלקין צין אלס לחרש דלמה לי יכול לדבר מתוך הכתב צהרכנה סגי ואומר ר"י דהא דלא דצחרש^א לא סגי צהרכנה אע"פ שכותבין לו נכתוב גט לאשתך ומרכין צראשו וצודקין אותו ג"פ לאו והן^ב אלא דמדמינ רב יוסף הרכנה דלאלס לכתיבה דחרש כמו שאלם על זה הרכנה ניכר שמצין ומסמלה ועל ידי זה כותבים גט הוא הדין חרש ששאלוהו צכתב והשיצ צכתב יש הוכחה שהוא מצין צטוב אע"פ שאס שאלוהו צכתב והרכין צראשו אינו מועיל כלום^ג: **אמר** רבי זורא אי קשיא ב'. תימה לר"י דמשמע דפריך

לרב כהנא מתקאלמר והא יכול לדבר מתוך הכתב ואמאי לא פריך אמתניתא' דהרי יכול להגיד ע"י הרכנה ואור"י דמתניתין לא קשיא ליה דפשיטא ליה דגבי גט אין צריך הגדה צפה רק שמטלה כמו שצריך גבי עדות צבור^ד אצל לרב כהנא דחשיב יכול לדבר מתוך הכתב אפי' צחרש^ה א"כ צבור מעליא הוא ויש לחושבה הגדה וי"מ דלמתניתין לא קשיא ליה דלאיכא למימר דהא דלמר פרט לאלס שאינו יכול להגיד היינו אלס שאינו שומע^ו * דהיינו חרש אצל אלס לא משמע הכי^ז: **והא יבוא דדרב מתוך הכתב**. דהגדה חשיצה ע"י הכתב דכפרשית אע"ג דממעט * חרש ומרשת מחלוקה לפי שאינם צבמר צאמר ואמרה למימיה לאי ליה הו אלא צפה^ח ועוד דהמסא יליף ועמנה מוענו הלויס שצריך צלשון הקדש ומינה נמי שמעינן דהוא צפה כמו צלויס: **מפיהם ולא מפי כתבם**. צפ' שני דמצינות (דף כ.). הארמתי צה: **קתני** מיתה עדיות. אלמי דקמני פוט לאלס שאינו יכול להגיד פריך ומיכר לר"י נראה דהאי פירכא נמי הוה לרב דהא מיוצמא דצמר הכי הוה לדידיה והכי פירושו צשלמא אי לאו דרב אע"פ שלענין עדות חשיצה הגדה מה שמרכין צראשו^ט דקמני הכא צצודקין אותו לעדות מ"מ פטר קרא אלס שאינו יכול להגיד דלענין קרבן שצוה לא חשיצה הגדה אלא הגדה מעליא' אלא לרב דחשיב דיכול

לדבר מתוך הכתב עדות מעליא כיון דאפילו צחרש מהני אע"ג דהרכנה לא מהניא ציה כלל וא"כ צריך לומר הא דממעט קרא אלס שאינו יכול להגיד אע"פ שיכול לדבר מתוך הכתב משום דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם ואל"כ איך צודקין אותו לעדות הא צענין מפיהם ולא מפי כתבם ולמאי דפירשנו פרט לאלס שאינו יכול להגיד דהיינו חרש א"ש דאי לאו דרב צלאלס סגי דהרכנה ככל דרב אצל חרש לא סגי אפי' יכול לדבר מתוך הכתב לא לענין גט ולא לענין עדות אצל לרב אע"ג דפסול לענין כשר גבי גט תקשי ליה דהא כהא מכשרינן עדות כמו גט: **והא** קתני ירושות. השתא דקאסבר ירושות דעלמא ומשאות ומתנות דעלמא ולענין עדות קאלמר ז"ל

לרב מתוך הכתב עדות מעליא כיון דאפילו צחרש מהני אע"ג דהרכנה לא מהניא ציה כלל וא"כ צריך לומר הא דממעט קרא אלס שאינו יכול להגיד אע"פ שיכול לדבר מתוך הכתב משום דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם ואל"כ איך צודקין אותו לעדות הא צענין מפיהם ולא מפי כתבם ולמאי דפירשנו פרט לאלס שאינו יכול להגיד דהיינו חרש א"ש דאי לאו דרב צלאלס סגי דהרכנה ככל דרב אצל חרש לא סגי אפי' יכול לדבר מתוך הכתב לא לענין גט ולא לענין עדות אצל לרב אע"ג דפסול לענין כשר גבי גט תקשי ליה דהא כהא מכשרינן עדות כמו גט: **והא** קתני ירושות. השתא דקאסבר ירושות דעלמא ומשאות ומתנות דעלמא ולענין עדות קאלמר ז"ל

קמ"ל רב דסומכין על כתיבתו שהכתיבה אינה נעשית אלא בדעת ובכוונה: אי"ר זורא אי ק' לי דתניא אם לא יגיד פרט לאלם שאינו יכול להגיד. ואמאי הוא יכול להגיד מתוך הכתב. פי' ממנתי' דנשתחק לא ק' ליה מפני שהוא פקח ומחמת חליו נשתחק ואלם דממעט מלא יגיד י"ל דהוא חרש גמור שאינו בר דעת מ"ה ממעט ליה אלא דרב ק' דאמר סומכין על כתיבתו להפיקע קדושי פקחות שנעשו מדעת וא"כ אמאי ממעט ליה מאם לא יגיד הרי יכול להגיד מתוך הכתב ואצ"פ שאין לסמוך על רמזו על כתיבתו יש לסמוך: אי"ל אביי עדות קאמרת שאני עדות דרחמנא אמר מפייהם ולא מפי כתבם. פי' האי אלם דקא ממעט מלא יגיד בחרש מיירי ומשום שאין בו דעת [אלא] באלם שהוא שומע ואינו מדבר שהוא כפקח לכל דבריו וטעמא דמלתא משום דלגבי עדות בעי' מפייהם ולא מפי כתבם אבל לענין ליתן גט לאשתו לא מיבעיא שהוא פקח אלא אפילו חרש גמור ע"י כתיבתו כותבין ונותנין גט לאשתו להפיקע קדושי פקחותו שכתיבתו מדעת היא נעשית בדקאמר רב ואי ק' אלם שהוא פקח אמאי אינו יכול להעיד מפי הכתב ומ"ש מכל שדיר דעלמא שוה כשרים בירי ממונות ואמרי בהו עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד וגם הוא מקרא מלא שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום. תשובה כל שיכול להגיד על פה כשר בכתיבה ועשו חיתומה כמו שנחקרה בב"ד עדותו וכל שאינו יכול להגיד על פה אינו כשר בכתיבה ומשום הכי אלם פסול בכתיבה דליתיה על פה ומיזו אינו יכול העד כשיבא לב"ד לכתוב עדותו ולהגיד על ידי כתב אלא בפי' דבעי' מפייהם ולא מפי כתבם. ולא דמיא לחתימת השטר דהתם כיון דמסר החתימה לההוא דמסחיר נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד אבל אי בעי איהו לאסאדורי בב"ד דינא לא מצי לאסאדורי בכתב דאכתי לא מסר שותותיה לההוא דמסחיר ליה הלכך צריך להעיד על פה שלא נתקנה החתימה אלא למסור למי שהוא מעיד לו ופניו תיקון העולם שמא ימותו העדים או ילכו למדינת הים אבל לא למסורה לב"ד כיון דאיהו קאי קמיהו ואלם אין חיתומה מועלת אפילו למוסרה למי שמעיד לו אחרי שהוא בר הגדה משום הכי פסור מביעות העדות שאינו בר עדות לא כהו ולא בחתימה: מיתבי כסם שבדקין אותו לגישין כך בודקין אותו למתנות ולמשאות ולירושות ולעדיות קתני מיתה לעדות מאי לאו לעדות דעלמא. פי' אלמא שבדקין מי שנשתחק ומקבלין עדותו בהרבת ראשו וכ"ש בכתיבתו והכי אמרת דאמר ר' יוסף בר חמא אמר בר ששה בעדות אשה דקילוי בה רבנן להכשירי עד אי אפילו עד אי חרש והכשירו נמי להעיד כבתיבה ובבדיקה ואפי' אית כהו בשאר עדות לא [והא] ירושות קתני מיתה למאי לא ידמי ירושת בנו הבכור דנסיב ודמיא קתני מיתה למאי לא ידמי מזה קתני מיתה למשאות ומתנות מאי לאו משאות דעלמא לא משאות ומתנות ידידיה. מיתבי חרש לא הלכו אחר רמיוותיו ואחר קפיצותיו ואחר כתב ידו אלא במטלטלין אבל לא בבטיין. פי' בפקח ובכסוף נתחשב מיירי שחיו קדושו

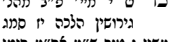
פז א מיי פ"צ מהלכות גירושין הלכה טז סמג עשין ג נשין כ"מ]: **יז ב מיי** פ"צ מהלכות אשיות הלכ כי פסיט מהל' הלכה ה' א סמג עשין פז טוש"ע ח"מ סי' רלה ספיקי יח: **יח ג מיי** פ"ט מהלכות עדות הלכה יא סמג נלאין ריד טוש"ע ח"מ סי' לה ספיקי יח: **יט ד מיי** ספי ופי"ג שס הל' סמג שס טוש"ע סס וסי' כח ספיקי יא:

כ ה מיי פ"ט מהל' מדינה הלכה ג סמג עשין פז טוש"ע ח"מ סי' רלה ספיקי יח ווס' רב ס'ין]: **כא ו מיי** פ"ט מהל' עדות הלכה יא ופי"ג מהל' גירושין הכ"ח סמג נלאין ריד טוש"ע ח"מ סי' לה ספיקי יא [אה"ע ח"ז ס'י"ב]: **כב ז מיי** פ"ד מהל' נחלות הלכה א ופי"ב שס ה"ט סמג עשין ל טור ש"ע ח"מ סי' רעט ספיקי א ווס' רעט ספי' דן]:

כג ח מיי פ"ט מהל' מדינה הלכה ג א סמג עשין טז טור ש"ע ח"מ סי' רלה ספיקי ז:

כד ט י מיי פ"צ מהל' גירושין הלכה ז סמג עשין ג טור ש"ע אה"ע סמון קכ ספיקי ה:

כה כ ל מיי פ"ט מהל' יבוס הלכ' ח א סמג עשין ז טוש"ע אה"ע סי' קעב ספיקי יו וסי' קלח ע"י ו:

פסקי רי"ד

אמר רב כהנא אמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב. וכתובים ונותנין גט לאשתו. אף לפרש דבחרש מעיקרא הוא דאמר רב דא"כ מאי אריא בכתיבה בכל רמזיו יכול להציגא דבראמין ב'פ' חרש (בבביתא ק"ב): כשם שכנס ברמזיה כך מוציא ברמזיה אלא בפקח ונתחשב קאמר שחיה פקח שכנסהו וקדושו קדושין גמורין ותנן ביבמות נתחשב הוא או נשתטה לא מוציא עולמית לפי שאין כח בגירושיו חרשת להפיקע קדושי חכמה וקאמר רב שיכול לדבר מתוך הכתב ויודיע לכתוב על הקלף כתבו גט ותנו לאשתי אתם פלוני ופלוני ומסר להם סומכין על כתיבתו וכותבין ונותנין אמר רב נחמן(ל) מאי קמ"ל תנינא נשתתק ואמרו שומע ואינו מדבר וכו' כיון דקא מחויי כתיב' פי' סומכין ברמזיו וכותבין גט לאשתו ואין רמז גדול מכותיבתו אי דלי אל בר זורא דתניא דאמר שאני אלם דתניא חרש המדבר ואינו שומע ואינו מדבר והו אלא וזה הרי הם כפקחים לכל דבריהם. פי' ונשתתק מבנתי' פקח גמור הוא אלא שמתוך חליו נאלם ואינו מדבר אבל שפוי הוא בדעתו ולפיכך בודקים אותו אם לא נטרפה דעתו סומכין על רמזיו וכ"ש על כתב ידו אבל חרש גמור שאינו שומע ואינו מדבר שאין סומכין על רמזיו להפיקע קדושי שנתן בעדיו פקח כדנתן נתחשב הוא או נשתטה לא יוציא עולמית הוה אמנא שם על כתבו לא נסמךו דשאנן רמזיו דמיא

קמ"ל רב דסומכין על כתיבתו שהכתיבה אינה נעשית אלא בדעת ובכוונה: אי"ר זורא אי ק' לי דתניא אם לא יגיד פרט לאלם שאינו יכול להגיד. ואמאי הוא יכול להגיד מתוך הכתב. פי' ממנתי' דנשתחק לא ק' ליה מפני שהוא פקח ומחמת חליו נשתחק ואלם דממעט מלא יגיד י"ל דהוא חרש גמור שאינו בר דעת מ"ה ממעט ליה אלא דרב ק' דאמר סומכין על כתיבתו להפיקע קדושי פקחות שנעשו מדעת וא"כ אמאי ממעט ליה מאם לא יגיד הרי יכול להגיד מתוך הכתב ואצ"פ שאין לסמוך על רמזו על כתיבתו יש לסמוך: אי"ל אביי עדות קאמרת שאני עדות דרחמנא אמר מפייהם ולא מפי כתבם. פי' האי אלם דקא ממעט מלא יגיד בחרש מיירי ומשום שאין בו דעת [אלא] באלם שהוא שומע ואינו מדבר שהוא כפקח לכל דבריו וטעמא דמלתא משום דלגבי עדות בעי' מפייהם ולא מפי כתבם אבל לענין ליתן גט לאשתו לא מיבעיא שהוא פקח אלא אפילו חרש גמור ע"י כתיבתו כותבין ונותנין גט לאשתו להפיקע קדושי פקחותו שכתיבתו מדעת היא נעשית בדקאמר רב ואי ק' אלם שהוא פקח אמאי אינו יכול להעיד מפי הכתב ומ"ש מכל שדיר דעלמא שוה כשרים בירי ממונות ואמרי בהו עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד וגם הוא מקרא מלא שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום. תשובה כל שיכול להגיד על פה כשר בכתיבה ועשו חיתומה כמו שנחקרה בב"ד עדותו וכל שאינו יכול להגיד על פה אינו כשר בכתיבה ומשום הכי אלם פסול בכתיבה דליתיה על פה ומיזו אינו יכול העד כשיבא לב"ד לכתוב עדותו ולהגיד על ידי כתב אלא בפי' דבעי' מפייהם ולא מפי כתבם. ולא דמיא לחתימת השטר דהתם כיון דמסר החתימה לההוא דמסחיר נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד אבל אי בעי איהו לאסאדורי בב"ד דינא לא מצי לאסאדורי בכתב דאכתי לא מסר שותותיה לההוא דמסחיר ליה הלכך צריך להעיד על פה שלא נתקנה החתימה אלא למסור למי שהוא מעיד לו ופניו תיקון העולם שמא ימותו העדים או ילכו למדינת הים אבל לא למסורה לב"ד כיון דאיהו קאי קמיהו ואלם אין חיתומה מועלת אפילו למוסרה למי שמעיד לו אחרי שהוא בר הגדה משום הכי פסור מביעות העדות שאינו בר עדות לא כהו ולא בחתימה: מיתבי כסם שבדקין אותו לגישין כך בודקין אותו למתנות ולמשאות ולירושות ולעדיות קתני מיתה לעדות מאי לאו לעדות דעלמא. פי' אלמא שבדקין מי שנשתחק ומקבלין עדותו בהרבת ראשו וכ"ש בכתיבתו והכי אמרת דאמר ר' יוסף בר חמא אמר בר ששה בעדות אשה דקילוי בה רבנן להכשירי עד אי אפילו עד אי חרש והכשירו נמי להעיד כבתיבה ובבדיקה ואפי' אית כהו בשאר עדות לא [והא] ירושות קתני מיתה למאי לא ידמי ירושת בנו הבכור דנסיב ודמיא קתני מיתה למאי לא ידמי מזה קתני מיתה למשאות ומתנות מאי לאו משאות דעלמא לא משאות ומתנות ידידיה. מיתבי חרש לא הלכו אחר רמיוותיו ואחר קפיצותיו ואחר כתב ידו אלא במטלטלין אבל לא בבטיין. פי' בפקח ובכסוף נתחשב מיירי שחיו קדושו

(6) לפעט רב יוסף.